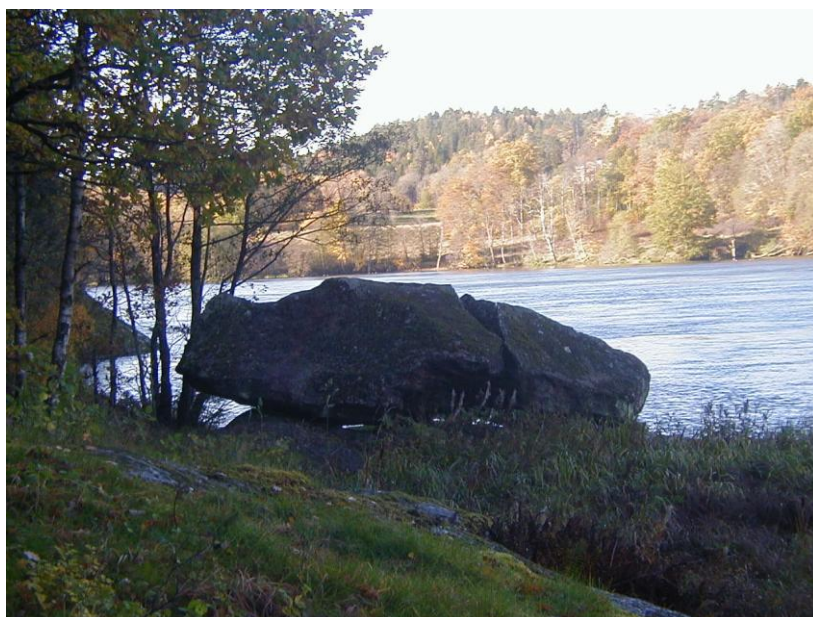

Trollstenen

Av Inga-Lill Andersson 1143andersson@telia.com

I sånger sjunger vi numer om ett ”gammalt ful och elakt troll” och berättar i sagor om troll som tog barn. Idag finns inte den tro på troll som fanns i forna tider, när man satt i det skumma mörkret vid brasan och lät fantasin ta ett livtag om sanningen. Berättelsetraditionen har djupa rötter och innan skriften fanns gick sagoberättare i trakterna och återgav händelser och talade om kommande olyckor. För att fånga lyssnare så använde man ton och gester och hänsyftningar som var kända och trovärdiga. När man ville sätta skräck i människor då de fött ett litet barn, sa man att de skulle akta sig för trollen som kunde komma omedda och byta ut barnet mot en trollunge. Ofta skedde bytet innan ungen var döpt i kyrkans heliga vatten.

Den mor som ville skydda sitt barn mot trollens framfart, lade ofta en bibel intill barnet. Trollen var rädda för allt som hade med kyrkan att göra. Särskilt rädda var de för den djupa, dova klangen från kyrkklockorna. Därefter fick inte föräldrarna någon levandes ro, då trollungen krävde mycket uppmärksamhet och mycket mat samt ofta var ilsken. Att man fått en bortbyting visste man ganska snart, då barnet åt och åt, men växte intet, förutom öronhåren som snart stack ut. När trollungen avslöjats skulle modern lägga bortbytingen på en bakspade och låtsas föra det mot elden, då kom trollmor störtandes för att rädda sin unge. Ibland nöjde sig inte trollen med ett litet barn utan ville ha ett stort människobarn. Det kunde då vara en nybliven mamma som blev bergtagen av trollet i nattens mörker, trollen tålde nämligen inte solljus. Säkrast att förtrollningen skulle släppa, var att sjunga en psalm. En präst kunde också högt klämta i en klocka, då släppte trollet sitt grepp. Den bergtagne blev inte sig själv helt och fullt, och ibland var de mentalt sjuka emellanåt med ett sämre minne. Sagans troll kunde också vara godmodig och vänlig om man själv var det. Trollen kunde se olika ut från tid till annan och komma i skilda skepnader. De hade förmåga att förvandla sig till olika hemska djur eller till små nystan av olika material. Ibland var det stora som jättar med en ring i örat och en vårta på näsan, med långa armar och mycket stora händer och svansen fanns med, som de ofta gömde. Naturligtvis hade de samma leverne som människorna och firade bröllop och höll begravingar. De kunde bo i berg, i hålor, i forsar eller i en ladugård. De kunde le godmodigt mot alla snälla små barn.

Trollstenen, jordsten vid Göta älv i Trollhättan.

I gamla tider trodde människor att det i vårt rytande fall bodde troll. Beviset för detta var trollets hätta som syntes när älven skummande runt Toppön. Därav tror man att namnet Trollhättan kommit. Det dånade, skallade och skummade i forsen och det var oljudet från den trehövdade hunden i helvetets avgrund som hördes i virvlarna. I sagomyter fanns sägner om spöken, sjöråa (vid Åkerssjö) och älvor som fanns vid älvens vatten i den sena timman. När det var fullmåne och det ljusa skenet spreds runt rytande fallen, dansade graciösa nätta älvor på vågtopparna.

Blåsten i skogen gjorde att tallarna viskade och forsen larmade ännu mer, och då vaknade trollpackan och skakade på sina armar. Vattenkaskader slog mot floget vid bergen och dimman steg över nejden. Marken skakade som av tordön och jordskalven skälvde och trollet blev lite räddhågat och människorna tryckte sig intill varann i skräck och grät. När så trollet steg upp och lät sig skåda ut över nejden kände hon att i sin strumpa hade hon fått in en sten som skavde och sved i hennes ömma trollsinn. Rasande tog hon av sig strumpan och slet ut stenen för att kasta den så långt neråt älven hon förmådde. Stenen landade intill älven vid Kärlekens stig och delade sig i två delar när den slog ner.

När du går fram till Trollstenen kan du gärna viska en hemlig önskan till trollet i sprickan , så kanske hon svänger sitt trollspö och lyckan kommer.

Referens: Trollhättan genom tiderna. G. Lundin. 1946.